

УДК 027.021(477):342.951

Оксана Клименко,

кандидат історичних наук, доцент, старший наук. співробітник,
 Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
 проспект Голосіївський, 3, м. Київ, 03039, Україна
 E-mail: klimenko_oz@ukr.net

Олена Сокур,

молодший наук. співробітник,
 Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
 проспект Голосіївський, 3, м. Київ, 03039, Україна
 E-mail: sokurolo@ukr.net

Нормативно-правова база взаємодії бібліотек Національної академії наук України. Історія формування

У статті висвітлюється історія нормативно-правового забезпечення взаємодії бібліотек НАН України від становлення бібліотечної мережі до її функціонування як потужного наукового інформаційного ресурсу. Розкрито роль Інформаційно-бібліотечної ради та Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського щодо методичного супроводу діяльності бібліотек НАН України.

К л ю ч о в і с л о в а: нормативно-правове забезпечення діяльності бібліотек, постанови Президії НАН України, моделі взаємодії бібліотек, Інформаційно-бібліотечна рада НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

Історія взаємодії бібліотек Національної академії наук України (далі – НАН України) свідчить про складний шлях розвитку різних форм співпраці – від простих, нерегулярних відносин між окремими книгозбірнями до керованих, чітко визначених форм міжвідомчої взаємодії, що охоплюють всі напрями бібліотечної діяльності.

Мета статті – дослідити історію нормативно-правового забезпечення взаємодії бібліотек НАН України.

Виклад основного матеріалу. Становлення бібліотечної мережі НАН України невіддільне від розбудови Української Академії наук¹. Засновники Академії, видатні вчені Д. І. Багалій, М. П. Василенко, В. І. Вернадський, С. О. Єфремов, Г. П. Житецький, В. О. Кордт, А. Ю. Кримський, В. Л. Модзалевський, П. Я. Стебницький, П. А. Тутковський та інші, усвідомлюючи високу суспільну місію та роль Національної бібліотеки у системі наукових комунікацій, чітко визначили її місце в інфраструктурі науки. Передбачалося, що паралельно з Національною бібліотекою Української держави²

(далі – Бібліотека) при наукових установах діятиме мережа невеликих бібліотек із ретельно дібраними тематичними фондами. Планувалося також створення при Бібліотеці об'єднаного каталогу всіх наукових бібліотек України [4, с. 78, 213].

У першому Статуті УАН (1918) зазначалося, що «при Відділах, при наукових установах Академії та при окремих катедрах організуються відповідні бібліотеки», передбачалося, що «... все, що друкується в межах України будь-якими мовами, засилається в одному примірнику до Академії за-для бібліотек Відділів, установ та кафедр, незалежно від тих примірників, які надходять до Національної бібліотеки» [16, с. 12, 6]. Отже, взаємодія бібліотек Академії наук вибудовувалася на засадах раціонального формування і ефективного використання інформаційних ресурсів.

Діяльність бібліотек наукових установ постійно перебувала у полі зору Президії ВУАН. До прикладу, упродовж 1929 р. 11 разів на засіданнях Президії заслуховувалися питання організації бібліотечно-бібліографічної роботи в бібліотеках наукових установ [5].

¹ 1918 р. – засновано Українську Академію наук (УАН) у Києві; 1921–1936 рр. – Всеукраїнська академія наук (ВУАН); 1936–1991 рр. – АН УРСР; 1991–1993 рр. – АН України; з 1993 р. – НАН України.

² 1918 р. – засновано Національну бібліотеку Української Держави; 1919 р. – Національна бібліотека України в м. Києві при Українській Академії наук; 1919–1920 рр. – Всенародна (Національна) бібліотека України при Всеукраїнській

Академії наук у м. Києві; 1920–1934 рр. – Всенародна бібліотека України в Києві; 1934–1936 рр. – Державна бібліотека ВУАН; 1936–1948 рр. – Бібліотека Академії наук УРСР; 1948–1965 рр. – Державна публічна бібліотека УРСР; 1965–1988 рр. – Центральна наукова бібліотека Академії наук УРСР; 1988–1996 рр. – Центральна наукова бібліотека Академії наук УРСР імені В. І. Вернадського; з 1996 р. – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

З організацією бібліотек постало питання єдиного координаційного органу, який би опікувався налагодженням активної співпраці між книгозбірнями задля усунення дублювання в роботі, організаційної допомоги тощо [15]. У 1929 р. створюється Бібліотечна комісія (далі – БК)³ при Президії ВУАН, яка відповідала за налагодження взаємодії бібліотек наукових установ ВУАН та координацію їхньої діяльності [1]. До складу БК входили представники Відділів Академії та установ при Президії ВУАН, бібліотек наукових установ, Бібліотеки. На БК поклалися обов'язки загального керівництва діяльністю бібліотек наукових установ ВУАН (крім Бібліотеки).

На формування бібліотечної мережі та організаційне закріплення їхньої внутрішньовідомчої взаємодії справив вплив «План раціоналізації бібліотечної справи в ВУАН», затверджений Президією ВУАН 14 листопада 1930 р. [5]. За цим документом, всі книгозбірні ВУАН на чолі з Бібліотекою об'єднувалися в мережу з єдиним книжковим фондом, управлінням, уніфікованою бібліотечною технологією, зведеними каталогами, планом бібліографічної роботи, координацією комплектування та книгокористування. Таким чином, План окреслював широке коло проблем, які ВБУ як координаційний центр почала реалізовувати, у такий спосіб закладаючи підґрунтя взаємодії бібліотек наукових установ як єдиної мережі [2, с. 126–130].

У 1936 р. на січневій сесії Академії наук ухвалюється низка рішень щодо вдосконалення діяльності Бібліотеки та бібліотек наукових установ. Бібліотека, не відкладаючи, розпочинає цілеспрямоване формування бібліотек Академії наук у мережу, зміцнює зв'язки з ними: започатковується науково-методичне керівництво діяльністю бібліотек, організовується підвищення кваліфікації бібліотекарів, посилюється бібліографічне забезпечення наукової тематики установ Академії, централізовано передплачується зарубіжна література, обстежується стан кожної бібліотеки [2, с. 261–262]. У процесі розроблення організаційних засад взаємодії ВБУ і бібліотек наукових установ було підготовлено проект положення про спеціальну бібліотеку при науково-дослідній установі АН УРСР, яким визначалися основи співпраці академічних книгозбірень.

У червні 1946 р. Президія АН УРСР ухвалює Постанову «Про стан бібліотечної справи в системі Академії наук УРСР», якою передбачалося створення

при Бібліотеці керівного Центру мережі наукових бібліотек АН [6, с. 13]. На виконання цієї постанови було розроблено «Тимчасове положення про керівництво мережею бібліотек наукових установ Академії наук УРСР» [17, с. 104]; за єдиним планом вдалося обстежити 37 бібліотек наукових установ АН УРСР Києва і Львова (крім бібліотеки Інституту фізико-технічних наук у Харкові) щодо стану їхніх приміщень, досягнень і недоліків у питаннях відновлення фондів та бібліотечно-бібліографічного забезпечення наукових досліджень установ Академії [12].

Для забезпечення якісно нового рівня діяльності книгозбірень упродовж 1946–1950-х рр. було підготовлено і затверджено пакет організаційно-методичних документів: «Положення про керівництво мережею бібліотек наукових установ АН УРСР»; «Положення про бібліотеку науково-дослідного інституту»; «Типові правила користування бібліотекою науково-дослідного інституту»; планово-звітні форми.

У 1950 р. Президія АН УРСР затверджує «Положення про Бібліотечну комісію АН УРСР» [3, с. 71–72], на основі якого були переглянуті та суттєво доповнені основоположні документи стосовно упорядкування книжкових фондів, налагодження системи каталогів і картотек, розгортання бібліографічної діяльності. За результатами обстежень, що регулярно проводились, готувалися узагальнені відомості про роботу бібліотечної мережі, які обговорювалися на засіданнях Президії АН УРСР, постійно вівся пошук шляхів удосконалення її діяльності. Зокрема, після перевірки дев'яти бібліотек Президією АН УРСР було ухвалено низку заходів щодо поліпшення стану справ зі збереження цінних та рідкісних видань у наукових установах. На базі головної бібліотеки Академії наук запрацювали спеціальні групи з надання консультаційної допомоги та підготовки цілого пакета методичної документації. Саме у цей період розробляється «Положення про організацію бібліотечних рад при бібліотеках науково-дослідних інститутів АН УРСР».

Міжнародний книгообмін (далі – МКО), як важливе джерело централізованого комплектування бібліотек НАН України зарубіжною літературою, також постійно перебував у полі зору Президії АН УРСР. У вересні 1955 р. нею ухвалюється Постанова «Про заходи щодо поліпшення використання наукової і технічної літератури зарубіжних країн», а у жовтні того ж року – Постанова «Про порядок організації обміну друкованими виданнями установ АН УРСР з закордонними установами та організаціями». Зокрема, остання надавала Бібліотеці право книгообміну з

³ 1929 р. – засновано Бібліотечну комісію ВУАН; 1936–1964 рр. – Бібліотечна комісія Президії АН УРСР; 1964–1990 рр. – Бібліотечна рада Президії АН УРСР; 1990 р. – Інформаційно-бібліотечна рада Президії НАН України.

країнами народної демократії без посередництва Бібліотеки АН СРСР у Ленінграді. Для удосконалення МКО керівникам наукових установ АН УРСР рекомендувалося подавати до Бібліотеки конкретні замовлення на потрібну їм літературу, крім того, всі наукові установи АН були зобов'язані передавати Бібліотеці для книгообміну по 20 примірників своїх видань. Бібліотека мала скласти зведений каталог іноземних журналів за 1945–1955 рр. за всіма джерелами надходження, що зберігаються у бібліотеках Академії наук УРСР, регулярно публікувати списки нових зарубіжних надходжень. З 1 січня 1957 р. Бюро Президії АН УРСР вводить у дію «Положення про поточний внутрішньосоюзний обмін працями науково-дослідних установ АН УРСР» та «Положення про міжнародний книгообмін АН УРСР». Цим документом Бібліотеці вперше у повоєнні роки надавалося право безпосереднього книгообміну із зарубіжними країнами. Діяльність бібліотек АН УРСР з комплектування зарубіжною літературою координувала Бібліотечна комісія при Президії АН УРСР. МКО і листування із зарубіжними партнерами проводилися централізовано через Бібліотеку [7, с. 38].

У 1969 р. Президія АН УРСР ухвалює Постанову «Про поліпшення комплектування ЦНБ АН УРСР і бібліотек наукових установ АН УРСР суспільно-політичною літературою». На виконання цієї постанови та рекомендацій Бібліотечної ради АН УРСР на базі Бібліотеки створюється зал соціально-економічної літератури, співробітники якого надавали консультаційну допомогу фахівцям мережі щодо упорядкування фондів бібліотек наукових установ цією групою видань, також було розроблено типовий профіль комплектування бібліотек наукових установ суспільно-політичною літературою та обов'язковий перелік передплатних суспільно-політичних журналів.

Наприкінці 1960-х рр. з метою удосконалення централізованого комплектування та уточнення стану інформаційного забезпечення бібліотек АН УРСР проводився моніторинг надходжень зарубіжних наукових журналів. За його результатами вдалося встановити співвідношення отриманих і відсутніх часописів, з'ясувати повноту комплектів, визначити перелік видань, що потребували доукомплектування. З метою поліпшення комплектування зарубіжними виданнями наукових установ АН УРСР та раціонального використання валютних коштів Президія Академії наук УРСР у лютому 1970 р. утворює експертну комісію з представників 11 відділень трьох секцій АН УРСР для вироблення рекомендацій стосовно замовлення нових зарубіжних видань.

У 1970-х рр. координація роботи бібліотек Академії наук зосереджувалася головним чином на наданні організаційної і методичної допомоги з питань комплектування фондів бібліотек наукових установ зарубіжними документами та підготовки зведеної інформації стосовно надходжень іноземних видань, організації депозитарного зберігання фондів, бібліографічної, довідково-інформаційної роботи. Задля піднесення рівня бібліотечно-бібліографічної роботи в бібліотеках АН УРСР розробляється єдиний перспективний план мережі, затверджується «Положення про організацію та координацію інформаційно-бібліографічної роботи в Академії наук УРСР» (1975) [8].

Якісному комплектуванню бібліотечних фондів зарубіжною літературою сприяли, затверджені Бібліотечною радою Президії АН УРСР, такі документи: «Зведений профіль комплектування зарубіжною літературою фондів бібліотек наукових установ АН УРСР» (1971); «Положення про міжнародний книгообмін Академії наук Української РСР» (1977); низка удосконалених інструктивно-методичних матеріалів, які регламентували роботу МКО.

У 70–80-х роках ХХ ст. відбувалася тотальна централізація бібліотечної галузі Радянського Союзу, мета якої – об'єднання самостійних бібліотек у Централізовані бібліотечні системи. Запроваджувалося єдине керівництво і штат працівників, централізоване комплектування і опрацювання документів [14]. Централізація бібліотек АН СРСР та академій наук союзних республік визначалася Постановою ЦК КПРС «О повышении роли библиотек в коммунистическом воспитании трудящихся и научно-техническом прогрессе» (1974) та «Положением о централизации библиотек Академии наук СССР и академий наук союзных республик» (1979), затвердженням Бюро Бібліотечної ради з природничих наук при Президії СРСР.

Централізація бібліотек академій наук союзних республік здійснювалася двома шляхами: повна централізація (єдині фонд, управління, штат, фінанси, основні процеси бібліотечної роботи) та функціональна централізація окремих бібліотечно-бібліографічних процесів. В АН УРСР віддали перевагу функціональній централізації бібліотечної системи. На допомогу фахівцям бібліотек наукових установ готувалися організаційно-інструктивні матеріали стосовно управління, бібліотечного обслуговування, інформаційно-бібліографічної діяльності, формування та збереження фонду, організації каталогів. Були розроблені та апробовані норми часу на всі бібліотечні процеси.

Зі здобуттям Україною незалежності координаційні органи та структури у бібліотечній галузі ліквідовуються, у тому числі міжвідомчі ради. На початку 90-х років ХХ ст. якісно новий рівень інформаційного забезпечення наукового процесу вимагав об'єднання зусиль бібліотек та їхніх ресурсів. Тому було започатковано підготовку систематичних покажчиків «Довідкові та бібліографічні зарубіжні книжкові видання у фондах бібліотек наукових установ НАН України» (1993). Відновився випуск систематичних покажчиків «Зарубіжні періодичні видання, замовлені бібліотеками НАН України шляхом валютної передплати на ... рік». У 1995 р. було започатковано інформаційно-аналітичне видання «Робота бібліотек наукових установ Національної академії наук України в ... році», яке готувалося на базі НБУВ за матеріалами річних звітів бібліотек наукових установ НАН України. На сьогодні підготовлено 23 випуски. З 1997 р. почав виходити збірник матеріалів «Організація роботи бібліотеки науково-дослідної установи НАН України», який містить нормативно-методичні матеріали на допомогу бібліотекарям НАН України (вже підготовлено п'ять випусків).

Президією НАН України вживалися заходи щодо покращення стану забезпечення наукових установ новими виданнями. Постановою від 1992 р. «Про розвиток Центральної наукової бібліотеки ім. В. І. Вернадського АН України» [10] було затверджено «Положення про міжнародний книгообмін Центральної наукової бібліотеки ім. В. І. Вернадського та Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка АН України», яким визначалися загальні принципи, основні завдання, організаційні, правові і фінансові аспекти здійснення МКО. Одночасно з цим положенням Президія НАН України затверджує «Інструкцію про організацію міжнародного книгообміну АН України», в якій зазначалося: контроль за додержанням вимог щодо організації та проведення МКО в наукових установах покладається на Інформаційно-бібліотечну раду АН України, у Бібліотеці і Львівській науковій бібліотеці АН України – на відповідальних працівників. Вчена рада ЦНБ імені В. І. Вернадського затвердила «Зведений профіль та положення про централізоване комплектування фондів бібліотек системи Національної академії наук України іноземною літературою» (1994), який регламентував науково обґрунтований відбір зарубіжних видань до фондів бібліотек НАН України. Він став, по суті, динамічною моделлю єдиної структури бібліотечно-інформаційних ресурсів НАН України.

Національна академія наук України неодноразо-

во розглядала питання співпраці галузевих академій наук та координації роботи їхніх бібліотечно-інформаційних мереж. Так, у 1994 р. була ухвалена Постанова «Про співробітництво НАН України з галузевими академіями наук України» [11]. Як спільний проект Інституту проблем реєстрації інформації НАН України, НБУВ, Національної наукової медичної бібліотеки України та Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського розпочалася розбудова системи реферування української наукової літератури.

У 1996 р. задля координації інформаційної взаємодії, інтеграції бібліотечно-інформаційних ресурсів, вирішення завдань їх оптимального взаємовикористання, поглиблення наукових зв'язків із зарубіжними бібліотеками та інформаційними установами, забезпечення розвитку академічної науки створюється Рада директорів наукових бібліотек і інформаційних центрів академій наук – членів міжнародної асоціації академій наук (МААН) – неурядової міжнародної самоврядної організації. Постановою Ради МААН від 12.10.1996 р. № 43 «О развитии информационного обмена между библиотеками национальных академий наук» базовою організацією було визначено НБУВ.

З метою збереження та підтримки книгообміну, розширення безвалютного обміну між академіями наук – членами МААН Президією НАН України ухвалюється Постанова «Про забезпечення Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського науковими виданнями для міжнародного книгообміну» (1999), якою керівники наукових установ НАН України зобов'язувалися забезпечувати регулярне надходження до НБУВ по 40 примірників наукових збірників, продовжуваних видань, препринтів, кожного номера наукових журналів, які видаються на базі установ НАН України, щорічно надавати НБУВ відомості про підготовку до друку наукової продукції.

Задля покращення стану надходжень до НБУВ видань наукових установ, збереження взаємовигідних обмінних зв'язків, що гарантують одержання видань та зростання обсягів книгообміну між академіями наук – членами МААН, Президією НАН України ухвалюються постанови «Про стан та завдання розвитку в Національній академії наук України бібліотечно-інформаційної справи» (2003) і «Про забезпечення Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського науковими виданнями для міжнародного книгообміну» (2009) [13; 9]. Останнім документом організація систематичного надходження до НБУВ видань, що випускаються за державним замовленням, покладалася на Науково-видавничу раду НАН

України. Необхідно було забезпечити надсилання по 40 примірників журналів та продовжуваних видань та по 20 примірників наукових видань, що друкувалися у видавництві «Наукова думка» та Видавничому домі «Академперіодика». Для збереження репертуару і комплектності наукових журналів, що надходять до бібліотек НАН України, вже впродовж багатьох років у НБУВ проводиться систематичне вивчення інформаційної цінності передплачених ресурсів та ефективність використання зарубіжних журналів користувачами бібліотек НАН України з метою корегування репертуару та внесення відповідних змін до переліку видань, які отримують бібліотеки наукових установ за джерелом МКО.

Поглибленню обміну електронною науковою інформацією, активізації міжакадемічної інформаційної співпраці сприяла Постанова Ради МААН від 7.06.2012 р. № 228 «О деятельности Совета директоров научных библиотек и информационных центров академий наук – членов МААН». Цією постановою, зокрема, передбачалися створення ефективної системи електронної доставки документів по міжбібліотечному абонементу; організація між академічними бібліотеками систематичного обміну відомостями щодо підготовки наукових видань у країнах СНД; здійснення постійного обміну бібліографічними, біографічними і тематичними довідками та формування на базі НБУВ їх електронного архіву.

Нині роботу мережі бібліотек НАН України скеровує Інформаційно-бібліотечна рада НАН України (далі – Рада) – постійнодіючий дорадчий орган Президії НАН України. Упродовж свого існування Рада неодноразово змінювала назву, структуру, проте її чільною метою залишається координація роботи бібліотек наукових установ зі створення документно-інформаційної бази для забезпечення наукових досліджень Національної академії наук України. Рішення Ради є обов'язковими для наукових установ НАН України, у структурі яких функціонують бібліотеки та науково-інформаційні відділи.

За рішенням Ради було розроблено такі організаційно-методичні документи: «Положення про мережу бібліотек Національної академії наук України» (1997); «Положення про бібліотеку науково-дослідної установи Національної академії наук України» (2006); «Типові правила користування бібліотекою науково-дослідної установи Національної академії наук України» (2006); «Інструкція з організації прийому–передачі бібліотеки науково-дослідної установи Національної академії наук України» (1997); «Інструкція про перевірку бібліотечного фонду бібліотеки науко-

во-дослідної установи Національної академії наук України» (1997); «Нормування праці» (1999) та ін.

Велику увагу Рада приділяє науково-дослідній роботі, залученню бібліотек до наукових досліджень, які проводяться НБУВ. За результатами досліджень, Президією НАН України готуються постанови і розпорядження щодо удосконалення традиційних бібліотечних процесів та впровадження інноваційних рішень у роботу бібліотек. Важливими складниками діяльності цього органу стали прогнозування основних напрямів розвитку бібліотечної справи, методичний супровід упровадження комп'ютерних технологій у бібліотечні процеси, виконання комплексних програм і проектів тощо.

За ініціативи Ради питання удосконалення діяльності бібліотек НАН України регулярно заслуховуються на засіданнях Президії НАН України. Лише в останні роки предметом розгляду були питання збереження бібліотечних фондів, передплати іноземних періодичних видань, забезпечення доступу до світових баз даних наукової інформації, технічне й програмне оснащення бібліотек тощо.

Висновки. Генеза взаємодії бібліотек НАН України пройшла складний шлях реалізації різних форм співпраці – від простих, епізодичних відносин між окремими бібліотеками до керованих НАН України моделей взаємодії, які охоплюють основні напрями організації бібліотечно-інформаційних ресурсів, удосконалення нормативно-правової бази діяльності наукових бібліотек. Вони сприяли підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної бібліотечної справи, піднесенню престижу країни. Нині бібліотеки НАН України поєднують традиційні та інноваційні форми обслуговування, задовольняють інформаційні потреби користувачів-науковців, забезпечуючи доступ до документних фондів, локальних і мережевих ресурсів (як придбаних, так і власної генерації) та сервісів, організованих за допомогою автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем. Цьому сприяє напрацьована нормативно-правова база взаємодії бібліотек НАН України.

У сучасних умовах місце і роль бібліотек НАН України у формуванні вітчизняного наукового інформаційного простору визначатиметься їхньою здатністю до системної трансформації бібліотечно-інформаційної діяльності через інновації, через організацію новітніх моделей їхньої взаємодії. Відсутність програм корпоративного розвитку, нормативно-методичного забезпечення корпоративної взаємодії, необхідність посилення впливу Інформаційно-бібліотечної ради НАН України як керівної ланки для бібліотек НАН України, інтенсифікація

внутрішньовідомчої координації – всі ці питання потребують нагального вирішення.

Науковим бібліотекам відведена визначальна роль у сучасній інформаційній взаємодії. Вони покликані сприяти міжнародному співробітництву в бібліотечно-інформаційній сфері, заохочувати до обміну інформацією незалежно від кордонів, забезпечувати рівноправну участь у міжнародних інформаційних потоках. Адже кінцева мета об'єднання інтелектуальних ресурсів людства – це забезпечення збереження культурної та наукової спадщини, організація необхідного сервісу для вільного доступу користувачів до наукової інформації.

Список бібліографічних посилань

1. Витяг з протоколу № 40 засідання Президії Всеукраїнської Академії наук від 22 жовтня 1929 року. *Вісті ВУАН*. 1929. № 9–10. С. 13–16.
2. Дубровіна Л. А., Онищенко О. С. *Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, 1918–1941* / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : Наук. думка, 1998. 337 с.
3. *Інформаційно-бібліотечна рада Національної академії наук України : історія діяльності, документи і матеріали* / НАН України, Інформ.-бібл. рада НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; авт.-упоряд. : А. А. Свобода, Г. І. Солоіденко, Т. Л. Кулаковська ; відп. ред. О. С. Онищенко. Київ, 2013. 142 с.
4. *Історія Академії наук України. 1918–1923 : док. і матеріали* / АН України, Центр. наук. б-ка ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства, Ін-т рукопису ; відп. ред. О. С. Онищенко. Київ, 1993. 575 с.
5. *Історія Національної академії наук України (1929–1933) : док. і матеріали* / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського ; відп. ред. П. С. Сохань. Київ, 1998. 542 с. (Джерела з історії науки в Україні).
6. *Історія Національної академії наук України. 1946–1950* : Ч. 2. Додатки / упоряд. : Л. М. Яременко, С. В. Старовойт, О. М. Березовський, В. А. Кучмаренко ; голов. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства, Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Київ, 2008. 716 с. (Джерела з історії науки в Україні).
7. Малолетова Н. І., Красій Р. Л. *Міжнародний книгообмін Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 1918–2008. Започаткування. Становлення. Розвиток* : монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2009. 144 с.
8. *Положення про організацію та координацію інформаційно-бібліографічної роботи в Академії наук УРСР / АН УРСР*. Київ, 1975. 7 с.
9. *Про забезпечення Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського науковими виданнями для міжнародного книгообміну* : постанова Президії НАН України від 11.11.2009 р. № 306. URL: http://www1.nas.gov.ua/infrastructures/Legaltexts/nas/2009/regulations/OpenDocs/091111_306.pdf (дата звернення: 05.06.2019).
10. *Про розвиток Центральної наукової бібліотеки ім. В. І. Вернадського АН України* : постанова Президії АН України від 9.09.1992 р. № 241 / АН України. Київ, 1992. 5 с.
11. *Про співробітництво НАН України з галузевими ака-*

деміями наук України : постанова Президії НАН України від 13.05.1994 р. № 132. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132550-94/sp:wide:max100> (дата звернення: 05.06.2019).

12. Про стан мережі бібліотек наукових установ Академії Наук УРСР : доповідь директора Бібліотеки АН УРСР Ю. О. Меженка на Президії АН УРСР 21 червня 1946 року. *Журнал бібліотеки Академії Наук УРСР*. 1946. № 2. С. 3–13. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=00000766 (дата звернення: 20.06.2019).

13. Про стан та завдання розвитку в Національній академії наук України бібліотечно-інформаційної справи : постанова Президії НАН України від 09.07.2003 р. № 186. *Бібліотечний вісник*. 2003. № 5. С. 9–10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2003_5_6 (дата звернення: 18.06.2019).

14. *Руководящие материалы по библиотечному делу* : справочник / под ред. В. В. Серова. Москва : Книга, 1975. С. 222 с.

15. Свобода А. А., Смаглова Н. І., Солоіденко Г. І. Становлення мережі бібліотек наукових установ. *Бібліотечний вісник*. 1993. № 5–6. С. 14–18.

16. *Статут і штати Української Академії Наук у Києві*. Київ : Друкарня Українського Наукового Товариства, 1919. 23 с.

17. Тимчасове положення про керівництво мережею бібліотек наукових установ Академії наук УРСР (27.12.1946). *Журнал Бібліотеки Академії наук УРСР*. 1947. № 1(3). С. 104–105.

References

1. (1929). Vytiah z protokolu № 40 zasidannia Prezydii Vseukrainskoi Akademii nauk vid 22 zhovtnia 1929 roku [Excerpt from the minutes of the 40th session of the Presidium of the All-Ukrainian Academy of Sciences from October 22, 1929]. *Visti VUAN*, 9-10, 13-16. [In Ukrainian].
2. Dubrovina, L. A., & Onyshchenko, O. S. (1998). *Istoriia Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho, 1918-1941* [History of the Vernadsky National Library of Ukraine, 1918-1941]. Kyiv, Ukraine: Naukova dumka. [In Ukrainian].
3. Svoboda, A. A., Soloidenko, H. I., & Kulakovska, T. L. (Comps.). (2013). *Informatsiino-bibliotchna rada Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy: istoriia diialnosti, dokumenty i materialy* [Information and Library Council of the National Academy of Sciences of Ukraine: history of activities, documents and materials]. (Onyshchenko, O. S. (Ed.)). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
4. Onyshchenko, O. S. (Ed.). (1993). *Istoriia Akademii nauk Ukrainy. 1918-1923* [History of the Academy of Sciences of Ukraine. 1918-1923]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
5. Sokhan, P. S. (Ed.). (1998). *Istoriia Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy (1929-1933)* [History of the National Academy of Sciences of Ukraine (1929-1933)]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
6. Yaremenko, L. M., Starovoi, S. V., Berезovskiy, O. M., & Kuchmarenko, V. A. (Comps.). (2008). *Istoriia Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. 1946-1950* [History of the National Academy of Sciences of Ukraine. 1946-1950]. (Onyshchenko, O. S. (Ed.)). (Ch 2). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
7. Malolietova, N. I., & Krasii, R. L. (2009). *Mizhnarodnyi knyhoobmin Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho. 1918-2008. Zapochatkuvannia. Stanovlennia. Rozvytok* [International book exchange of the Vernadsky National Library of Ukraine. 1918-2008. Launching. Incipience. Development]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
8. (1975). *Polozhennia pro orhanizatsiiu ta koordynatsiiu informatsiino-bibliografichnoi roboty v Akademii nauk URSR* [Regulations on the organization and coordination of informational and bibliographic

work at the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

9. (2009). *Pro zabezpechennia Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho naukovymu vydanniamy dlia mizhnarodnoho knyhoobminu* : postanova Prezydii NAN Ukrainy vid 11.11.2009 r. № 306 [On providing of the Vernadsky National Library of Ukraine with scientific publications for international book exchange (2009, November 11, n. 306)]. Retrieved from http://www1.nas.gov.ua/infrastructures/Legaltexts/nas/2009/regulations/OpenDocs/091111_306.pdf. [In Ukrainian].

10. (1992). *Pro rozvytok Tsentralnoi naukovoï biblioteki im. V. I. Vernadskoho AN Ukrainy* : postanova Prezydii AN Ukrainy vid 9.09.1992 r. № 241 [About the development of the Vernadsky Central Scientific Library of Academy of Sciences of Ukraine (1992, September 9, n. 241)]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

11. (1994). *Pro spivrobotnytstvo NAN Ukrainy z haluzevymy akademiiamy nauk Ukrainy* : postanova Prezydii NAN Ukrainy vid 13.05.1994 r. № 132 [About cooperation of National Academy of Sciences of Ukraine with the branch academies of sciences of Ukraine (1994, May 13, n. 132)]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132550-94/sp:wide:max100>. [In Ukrainian].

12. Mezhenko, Yu. O. (1946). Pro stan merezhi bibliotek naukovykh ustanov Akademii Nauk URSR [About the state of the network of scientific institutions libraries of the Academy of Sciences of the Ukraine SSR]. *Zhurnal Biblioteki Akademii Nauk URSR*, 2, 3-13. Retrieved from <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-in/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKR-LIB&P21DBN=UKRLIB&>

S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=00000766. [In Ukrainian].

13. Pro stan ta zavdannia rozvytku v Natsionalnii akademii nauk Ukrainy bibliotечно-informatsiinoi spravy : postanova Prezydii NAN Ukrainy vid 09.07.2003 r. № 186 [On the State and Development Problems of the Library and Information Affairs at the National Academy of Sciences of Ukraine (2003, July 9, n. 186)]. *Bibliotечnyi Visnyk*, 5, 9–10. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2003_5_6 [In Ukrainian].

14. Serov, V. V. (Ed.). (1975). *Rukovodiashchie materialy po bibliotечnomu delu* [Librarianship of guidelines]. Moscow, Russia: Kniga. [In Russian].

15. Svoboda, A. A., Smahlova, N. I., & Soloidenko, H. I. (1993). Stanovlennia merezhi bibliotek naukovykh ustanov [Incipience of the network of libraries of scientific institutions]. *Bibliotечnyi Visnyk*, 5–6, 14-18. [In Ukrainian].

16. (1919). *Statut i shtaty Ukrainskoi Akademii Nauk u Kyivi* [Regulations and personnel of the Ukrainian Academy of Sciences in Kyiv]. Kyiv, Ukraine: Drukarnia Ukrainskoho Naukovoho Tovarystva. [In Ukrainian].

17. (1947). Tymchasove polozhennia pro kerivnytstvo merezheiu bibliotek naukovykh ustanov Akademii nauk URSR (27.12.1946) [Temporary position on the management of the network of libraries of scientific institutions of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR (27.12.1946)]. *Zhurnal Biblioteki Akademii Nauk URSR*, 1(3), 104–105. [In Ukrainian].

UDC 027.021(477):342.951

Oksana Klymenko,

PhD (in History), Senior Research Associate, Docent, Vernadsky National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Olena Sokur,

Junior Research Fellow, Vernadsky National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

NORMATIVELY-LEGAL BASIS OF THE LIBRARY'S INTERACTION OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE. HISTORY OF FORMATION

The formation of the library network of the National Academy of Sciences of Ukraine is inseparable from the development of the Ukrainian Academy of Sciences. The activity of the libraries of scientific institutions was constantly in the view of the Academy, and a number of decisions were taken on improving the network libraries.

The international book exchange as an important source of centralized acquisition of the libraries of the National Academy of Sciences of Ukraine by foreign literature for many years has been highlighted. With the independence of Ukraine, the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine took measures to improve the status of providing scientific institutions with new foreign publications.

The National Academy of Sciences of Ukraine has repeatedly considered the issue of cooperation between branch academies of sciences and the coordination of the work of their library and information networks.

The current development and functioning of the network of libraries of the National Academy of Sciences of Ukraine is directed by the Information and Library Council of the National Academy of Sciences of Ukraine (Council). According to the Council's decision, organizational and methodological documents were developed. Activities of libraries were regularly heard at the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine.

Today, the role of the Information Library Council in the organization of a new model of interaction between libraries of the National Academy of Sciences of Ukraine needs to be strengthened.

К е y o r d s: normative-legal support of activity of libraries, resolutions of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine, models of interactions between libraries, Information and Library Council, Vernadsky National Library of Ukraine.

Vernadsky National Library of Ukraine
3, Holosiivskyi ave., Kyiv, 03039, Ukraine
E-mail: klimentko_oz@ukr.net
E-mail: sokurolo@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 5.07.2019 р.